

Mati Turi: „Mul on igatsus silmade järele“

Märtsikuus on 100. sünniaastapäev armastatud lauljal Georg Otsal ja selle tähistamiseks on rahvusvaheliselt hinnatud tenor, Riisipere kandi mees Mati Turi kokku pannud temaatilise kontsertkava, mis tuleb esitusele ka Laagris ja Riisiperes. Kohtumine Turiga algas Georg Otsast, aga lõppes murega inimeste ja eesti kultuuri pärast.

ANNE-LY SUMRE
annely.sumre@saeuvald.ee

Turi on üsna väljapais-
teväst mees. Seisab, hõl-
mad avali, veebruari
pärastlõunal Estonia teatri
taga, kogult suur ja uljas,
viskab nalja ja nõuab, et
talle sina öeldakse. Ja valib
vestluseks tähendusliku ni-
mega kohviku C'est La Vie
Tallinna vanalinnas. Kell on
pool neli, mõne tunni pärast
algab mehel Estonias eten-
dus „Pilvede värvid“.

**Tõmbasid laua kõrval ole-
va välisukse kinni, hoiad
ka lauljana oma häält?**

Tead, vahel tundub see sõna
„laulja“ nagu diagnoos. Just
teesama, et hoiu oma häält,
tee seda, tee teist. Ei hoiu ma
midagi. Ukse tõmbasin kin-
ni sellepärast, et nii tundub
hubasem. Aga eks ma ikka
olen laulja jah. Muusikali-
se hariduse sain muusika-
akadeemiast, lõpetasin küll
koorijuhina, aga laulmist
õppisin ka. Ilmselt laulsin
minagi enne, kui rääkima
hakkasin ja lapsepõlves, kui
külalised koju tulid, nõuti,
et Mati, laula nüüd midagi.
See mulle absoluutselt ei
meeldinud. See oli nõme.

**Aga asja juurde ka. Kas
Georg Ots oli ka maamees,
tead Sa?**

Olen näinud pilte küll, kus ta
istub mere ääres. Aga ta lau-
lis loodusest, nagu ta oleks
seal elanud. See on tema
häälse kirjas. Ma olen alati
uskunud, et inimene laulab
sellest, millest ta koosneb.
Ses mõttes oleme äkki sar-
nased? Mulle on ka öeldud
– ja tore on, et on öeldud –,
et ma oskan mõtestada lahti
tekste ja muusikalisi fraase.

**Kuidas Ots Sinuni jõudis,
on see mingi pikem lugu?**

Lugu ei ole. Klaverisaatja
Martti Raide, kellega koos
juba 12 aastat tegutseme,
tuli ja ütles, et Ots saab 100.
Ikkagi väärikas inimene ja
fantastiline laulja, et teeme
midagi. Võtsime tema kont-
sertdikavad ette ja vaatasi-
me, mida Ots on laulnud.
No eks seda teevad sel aastal
paljud muusikud ilmselt.

Aga me teeme oma kont-
serdid klassikalises võtmes.
Seal on Schubertit, seal on
Tšaikovskit, Mart Saart.
Laulud, mis olid Georg Otsa
kavalehtedel.

**Mis see Otsa fenomen
ikkagi oli siis?**

Kui ma kuulan teda laul-

mas, siis mul on selline
tunne, et ta justkui laulaks
mulle. Mitte lihtsalt laulaks.
Ta kuidagi oskas väljendu-
da niimoodi, et see jõudis
kohale. Et nagu tahtis just
mulle midagi öelda. Minu
meelest on oluline, et enne,
kui suu lahti teed ja laulad,
pead teadma, miks sa seda
teed. Niisama laulu laulma
minna pole mingit mõtet.
See, kes sa inimesena oled,
paistab laulust läbi. Ma ar-
van, et ta oli aus selle vastu,
mida ta tegi.

Kas ta täna oleks ka nii
populaarne olnud? Võima-
lik, et ta oleks isegi popu-
laarsem olnud, aga aeg töö-
tas tema kahjuks.

**Kaua ühe soolokava ette-
valmistamine aega võtab?**

Paar kuud ikka. Alguses tee-
me vast kord nädalas proovi,
kui aeg läheneb, siis näiteks
kaks. Kontsentratsioon peab
jääma kontserdile. Ei saa
nii, et teeme hullult proove
ja kui kontserdi aeg käes,
siis on kõik justkui ära teh-
tud. Mingi knihv peab lava-
le ka jääma.

Teeme pea veerandsada
Georg Otsa lugu. Mina peast
soolokontserte ei laula. Lau-
lan noodist, pult on ikka ees.
Kavas on venekeelseid lugu-
sid ja saksakeelseid ka.

**Triviaalsust ka – mis Su
lemmiklugu on Otsalt?**

Ma ei saa sellele vastata.
Mul pole elus lemmikuid.
Peale oma pere. Georg Otsal
oli palju laule, enamusi kuul-
lan rõõmuga, aga ma ei saa
üht valida välja. Lemmik?
Lemmikloomad on inimes-
tel.

Mind kõnetab viis, kui-
das inimene end väljendab.
Kui tal on midagi öelda ja
ta julgeb seda teha, siis see
kõnetab mind. Kui naine
tunneb end naisena ükskõik
millises vanuses, siis on ta
ilus. Kui laulja laulab sel-
lest, millest tunneb ja mõt-
leb, on seda hea kuulata.

**Mida Sa veel tööalasel-
teed praegu?**

Estonias teen praegu „Pil-
vede värvid“ viimaseid
etendusi. „Krahv Luxenbur-
gi“ proovid said just läbi ja
esietendus oli 22. jaanuaril.
Mul on seal nimiroll. Soo-
loprojektid ja kontserdid li-
saks.

Ma olen praegu nii õnne-
lik, et saan töötada kodus.
(Turi on laulnud aastaid
ka Saksamaa, Soome, Ing-
lismaa, Hollandi lavadel.
Toim) Maailma suurim vaev

Mati Turi 2019. aasta laulu- ja tantsupeo rongkäigus tütar Ruuduga

Mati Turi mängib "Krahv Luxemburgi" etenduses nimiosa

on minu jaoks ära min-
na sellest kodust, mis mul
praegu on. Ja nende inimes-
te juurest, kellega ma seal
olen. See on nii karm.

**Niisama puhkuseraisidel
Sa ilmselt ei käi?**

Mitte iial! Mitte kunagi!
Miks ma peaks kodust ära
minema? Kõige raisatum
aeg on lennujaamas ja neid
aegu on mul mitme elu
jagu. See ei ole öeldud rei-
sihuviliste halvustamiseks
kuidagi, see on minu tunne
lihtsalt.

**See kallis kodu on Sul
Riisiperes?**

Riisipere külje all, Mu-
nalaskme kandis. Otsisime
elukaaslasega pikka aega
kodu. Tahtsime Kalamajast
ära, normaalsesse elukesk-
konda. Mitmeid kohti käi-
sime läbi. Isegi pooleaas-
tane paus oli maakleriga
suhtlemises. Ja siis ükspäev
maakler helistas, et on üks
koht. Ise olin Londonis töö-
sel hetkel, elukaaslane läks
vaatama. Ütles, et jääb või
kohe sinna.

Maja oli muidugi rää-
mas. Vana hukule määratud
rehielamu. Ära päästsite.

**Mis see normaalne elu-
keskkond siis on Sinu
jaoks?**

Kui ma astun majast väl-
ja, on minu õu, minu puud,
minu maa. Ma ei väida, et
peab elama uhkes üksindu-
ses, aga linn pole mõeldud
elamiseks. Võibolla mingil
eluperioodil, aga meie taht-
sime ära. Kas tead, et seda-
sama Kalamaja kutsutakse
juba Kalamäeks. Boheem-

laslik vaim kaob, kõik ehita-
takse täis.

Elama läksime oma koju
kaks ja pool aastat tagasi.
Ruudu oli juba sündinud.
(Ruudu on Mati 3,5-aastane
tütar. Poeg Juulius lisanud
seltskonda poolteist aastat
tagasi. Toim) Siin on parem.
Lastel on ilusam lapsepõlv,
suurtel tervem mõistus.

**Kuidas üldse on, kui kesk-
eas veel väiksed pudinad
kodus on?**

Äge on. Mul on ju suured
lapsed ka, aga praegu on
see väga erinev sellest, kui
18-aastaselt isaks sain. Us-
kumatult äge on praegu. See
on nii suur maailm ja teisalt
on see nagu kilp. Kui Ruudu
mulle otsa vaatab, siis need
silmad ütlevad, et kõik on
hästi.

**Kas kogukond on Su pere
omaks võtnud?**

Vast on. Ma loodan. Ruudu
ja Juulius käivad Riisiperes
põnnikoolis, Ruudu hakkab
seal lasteaia käima. Naabri
juurest võin soola laenama
vast minna. Oleme üritanud
vähemalt oma üleaedsetega
ikka tuttavaks saada. Liht-
salt sellepärast, et inimesed
võiksid suhelda omavahel.

Tere ikka vahel öeldakse
alevi peal. Vahel ei öelda.
See on tänapäeva vaegus –
inimesed ei vaata üksteisele
otsa. Ei ütle, et mul on hea
meel sind näha. Mul on sil-
made järele igatsus. Need-
samad nutividinad, millega
sinagi siin täna lindistad,
need viivad inimesed nagu
musta auku. Igal pool, isegi
autoroolis istutakse telefon
pihus. Mingi surve on kogu

Georg Ots (21.03.1920 – 5.09.1975)

Georg Otsa nime teab vast iga eestimaalane, isegi kui häält
kuulnud pole. Tema nimi on koolil ja spaal ja trammil ja laeval,
aga mehe 100. sünniaastapäeval saab omaaegse armastatud
lauljaga (taas)tutvuda kontsertidel, näitustel, etendustel, tema
sünnipäeval pannakse omaaegse koduteatri Estonia juurde
mälestusmärk.

Ots oli andekas laulja nii ooperi- ja operetilavadel kui
filmis ja raadios. Ta hullutas inimesi nii Eestis, Venemaal kui
Soomes, kaugemale Euroopasse mees paraku ei jõudnud.
Tema tähtrollideks võib pidada Lenfilmi 1958. aastal valminud
kassatükki „Mr. X“ ja rolli ooperis „Jevgeni Onegin“.

Ots suri kahjuks üsna noorelt, 55-aastaselt ajukasvajasse,
aga elas tõenäoliselt kirkamalt ja sündmusterohkemalt kui
enamus tema kaasaegseid.

Ja mälestustes-teadvuses veel tänagi.

**KONTSERT
GEORG OTS 100!**
MATI TURI (TENOR) MARTTI RAIDE (KLAVER)

Piletid 10 € | Käsitrukis pileti saad osta kohapealt.
Trükitud piletit PILETMAAILMAST.

LISAINFO: Laagri kultuurikeskus, Veskitammi 8 Laagri, tel 6796765

RIISIPERES 12. SEPTEMBRIL KELL 19.00

aga ühenduses olla, vaja
meile lugeda. Ei ole vaja.
Mina ei loe üldse. Ma ei
suuda selleks ennast sundi-
da. Oleme kokku leppinud,
et naine tegeleb nendega.

**Aga ise oled kohalikus
kogukonnas ka kuidagi
tegev?**

Riisipere kammerkoori ju-
hatan. Koor jäi enne lau-
lupeo-aastat dirigendita,
sealt üks laulja tundis mu
elukaaslast ja siis nad mind
meelitama hakkasid. Ega
ma alguses ei olnud väga
nõus, aga andsin järele. Ma
ju koorijuhimist õppinud,
kuigi mitte väga praktilise-
rinud. Käime kord nädalas
koos, teeme proove, anname
ise kontserte.

Kuna ma ise olen laulu-
peol käinud, siis koori soov
sinna minna oli minu jaoks
väga mõistetav. See peaks
olema iga inimese jaoks
arusaadav soov. Kuhu siis
veel üldse minna?

Kuigi ma ei kujuta ette,
kui kauaks meil seda laulu-
peo traditsiooni jätkub, kui
asi nii edasi läheb.

Mida Sa mõtled sellega?

Kui rahval pole kultuuri, siis
lakkab rahvaks olemast.
Ma ei mõtle ainult laulupi-
du, ka oma raha, maapoo-
de... See kõik on kadumas
ja hajumas, muutumas üle-
üldiseks tarbimiseks. Ju-
hendajaid pole enam, aga
selleks, et inimesed saaksid
olla kultuurikandjad, on

vaja õpetajaid.

Mina olen koorijuhiti-
mist õppinud, aga enam
seda ei valiks. Ka noored ei
vali, sellega ei ela ära. Eri-
ala on veel olemas, aga kui
kauaks? Sellisel kujul lau-
lupidusid varsti enam pole.
Kõik muudkui räägivad sel-
lest, aga midagi paremaks ei
lähe.

**Saeu vald näiteks ei küsi
rahvatantsijate ja koori-
lauljate käest ruumiren-
ti...**

Jaa, see on suur asi. Praegu
me just ostame noote, üle
600 euro läheb, sellest mak-
sab ka vald poole kinni. See
on väga tore, aga suurt pilti
see ei päästa.

**Mis see Sinu radikaalne
ettepanek oleks siis, et asja
päästa?**

Ausalt öeldes on sellele
praeguses poliitilises ja ül-
dises kontekstis väga raske
vastata... Kahjuks.

Tõsistest lõpunoostidest
hoolimata hüüab Mati Turi
kolm minutit peale lahku-
minekut toimetajat tänaval
tenorihäälselt tagasi. „See
tere-asi. Mina näiteks tere-
tan ka neid inimesi, keda ma
isiklikult ei tunne, aga keda
ma austan. Näed seda pal-
jast pead seal raamatupoe
kohvikus? See on Toomas
Urb. Ma teda ei tunne, aga
sisenedes tervitasin. Tema
mind ka,“ rõõmustab Turi.

Terest algab märkamine.